

дерации: Официальный текст. – М.: Вердикт, 1997.

15. Кримінально-виконавчий кодекс України: Офіційний текст. – К.: Атіка, 2003.

16. Кримінально-виконавчий кодекс України (проект) / Кол. авт.: О.М. Бандурка та ін. – Харків: НУВС, 2001. – 107 с.

17. Кривуша В.І. Використання творчої спадщини А.С. Макаренка в навчанні пенітенціарного персоналу //

Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Бюлетень КІВС. – 1997. – № 2. – С.108-115.

18. Джужа О.М., Корчинський В.О., Фаренюк С.Я. та ін. Кримінально-виконавче право України: Загальна та особлива частина: Навчальний посібник / За заг. ред. О.М. Джужа. – К.: Юрінком Інтер, 2002.

Надійшла до редколегії 30.01.2004

СЕВОСТЬЯНОВ В.П. ПРИНЦИП ДЕМОКРАТИЗМА В УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОМ ПРАВЕ: ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ И СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ

Разработаны и предложены нормативные дефиниции принципа демократизма в уголовно-исполнительном праве, определяющие основные направления его реализации в действующем отраслевом законодательстве Украины; подчеркнут научный вклад в развитие теории уголовно-исполнительного права и отображения в нем принципа демократизма одного из выдающихся юристов советского периода М.О. Стручкова.

SEVOST'YANOV V.P. THE PRINCIPLE OF DEMOCRATISM IN THE CRIMINAL-EXECUTIVE LAW: THE HISTORY OF DEVELOPMENT AND MODERN PROBLEMS OF REALIZATION

Determining basic directions of its realization in working branch legislation of Ukraine are developed and offered normative definition a principle of democratism in the criminal-executive law; the scientific contribution to development of the theory criminal-executive law and display in it of a principle of democratism of one of outstanding lawyers of the Soviet period of M.O. Struchkova is underlined.

О.Ю. СИНЯВСЬКА

канд. юрид. наук, доц.

Національний університет внутрішніх справ

УДК 342.72/.73-057.36

РЕАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ: СУТНІСТЬ ТА ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ

Розглянуті обмеження громадянських і політичних прав працівників органів внутрішніх справ за чинними нормативно-правовими актами.

Більшість авторів, які пишуть про права людини, поділяють їх на три покоління: перше покоління – громадянські та політичні права, проголошені буржуазними революціями; друге – соціально-економічні, які мають за основу соціалістичні вчення; третє – права колективні або солідаристські, проголошені, головним чином, країнами третього миру [1, с.17-18]. Звісно, такий розподіл усіх прав та свобод не є абсолютними, але його можна прийняти. Дійсно, коли в епоху буржуазних революцій стали з'являтися перші декларації прав людини (англійський Біль про права 1689 р., французька Декларація прав людини і громадянина 1789 р., Біль про права, внесений в якості 10 перших поправок до Конституції США), то мова

йшла тільки про громадянські та політичні права

Друге покоління соціально-економічних прав стало з'являтися багато в чому в наслідок боротьби трудящих за покращення свого стану в капіталістичному суспільстві. Вони, за Б. Вестоном, стали відповіддю на зловживання та недоліки капіталістичного розвитку, в основі якого лежала абсолютна концепція індивідуальної свободи, що привело до експлуатації робочого класу та колоніальних народів [1, с.17]. Своє теоретичне обґрунтування ці права отримали багато в чому в різних соціальних ідеях. Л. Хенкін приходить до висновку, що "міжнародний рух за права людини взяв ідеї про автономію та свободу індивіда XVIII століття та доповнив їх ідеями соціалізму та держа-

ви загального благоденства XIX та XX століть” [2, с. 12].

Третє покоління прав містить ряд вимог, висунутих державами третього миру (право на розвиток), хоча деякі з них стали з'являтися заздалегідь до виникнення нових держав на місці колоніальних імперій. Так, право на самовизначення, що стало складатися ще у роки буржуазних держав, слугувало правовою основою антиколоніальної боротьби народів Азії, Африки та Латинської Америки. Права на здорове навколишнє середовище або права на мир стали складатися як вимоги народних мас різних країн. Якщо права, що відносять до перших двох поколінь, - це права та свободи, що належать кожному індивіду, то права третього покоління можна назвати правами людини та народів. Так, право на мир та здорове навколишнє середовище належить як кожній людині, так і кожному народу, та, можна сказати, людству в цілому.

Громадянські та політичні права мають більш тривалу історію, ніж інші категорії прав та свобод. Тому їх нормативний зміст, як правило, досить чіткий та визначений. Часто цю категорію прав та свобод називають негативними в тому розумінні, що держава тут, на відміну від забезпечення соціально-економічних прав, не зобов'язана вживати яких-небудь позитивних заходів для їх забезпечення, а тільки повинна утримуватися від посягань на ці права та свободи. Це свободи людини від держави, її права перед державою. В цьому є якийсь сенс. Якщо для справдження соціально-економічних прав завжди потребуються зусилля з метою забезпечення економічних та соціальних умов, де тільки й можливий розквіт цих прав, то у сфері громадянських та політичних прав іноді дійсно від держави потребуються просто утримуватися від посягання на проголошені права та свободи. Наприклад, вимога ст.9 Пакту про громадянські та політичні права про те, що ніхто не може бути підданий свавільному арешту чи утриманню під вартою [3], може виконуватися державою, якщо усі її органи, особливо правоохоронні, не будуть нікого свавільно заарештовувати або утримувати під вартою. Хоча й тут не можна заперечувати значення, а часто й необхідність позитивних дій, вжитих, наприклад, з метою виховання особового складу правоохоронних органів у дусі дотримання міжнародних стандартів з прав людини.

Більш того, держава повинна забезпечити такий стан політичної та правової системи, який би гарантував дотримання відповідних громадянських та політичних прав. Деякі ж права з цієї категорії (наприклад, правило, що держава зобов'язана “забезпечити будь-якій особі, права та свободи якої, визнані в цьому Пакті, порушено, ефективний засіб правового захисту, навіть якщо це порушення було вчинене особами, що діяли як особи офіційні” – ст.2 Пакту про громадянські та політичні права [3]) прямо вимагає активних дій з боку держави у разі порушення яких-небудь прав та свобод особи.

В чому ж різниця між громадянськими та політичними правами? Якогось абсолютного розподілу між ними не існує [4, с.52-53]. Громадянські права – це ті права та свободи, що належать людині як члену громадянського су-

спільства. Це право на життя, свобода від катувань та інших форм нелюдського поводження, право на свободу та особисту недоторканість й т.д. Цими правами володіють як громадяни даної держави, так і особи без громадянства та іноземні громадяни. Політичні права – це, як правило, права тільки громадян даної держави. Ці права пов'язані з участю у політичному житті держави, в управлінні державними справами, тому на володіння цими правами можуть претендувати не всі, хто проживає або знаходиться в даній країні. Це видно і з формулювань відповідних статей Пакту про громадянські та політичні права. Так, ст.9 говорить, що “кожна людина має право на свободу та особисту недоторканість”, ст.10 - що “усі особи, позбавлені волі, мають право на гуманне ставлення і повагу гідності, притаманної людській особі”, ст.14 - що “усі особи є рівними перед судами і трибуналами”, ст.19 - що “кожна людина має право безперешкодно дотримуватися своїх поглядів”. На відміну від цих статей, ст.25 визначає, що “кожен громадянин повинен мати без будь-якої дискримінації... право і можливість: а) брати участь у веденні державних справ...; в) голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах...; с) допускатися в своїй країні на загальних умовах рівності до державної служби” [3].

Питання правового та соціального захисту працівників ОВС розглядалися в наукових працях О.М. Бандурки, В.С. Венедиктова, В.О. Соболева, В.О. Лавриненка, М.І. Ануфрієва [5-9], але досить докладно в роботах цих та інших вчених висвітлювалися питання реалізації економічних та соціальних прав персоналу ОВС, а проблеми реалізації їх громадянських та політичних прав майже не розглядалися. Втім, такі проблеми реально існують, і розгляду деяких з них ми присвяtimo нашу статтю.

Конституція України, що ґрунтується на міжнародних стандартах із забезпечення прав та свобод людини, проголосила наступні громадянські та політичні права:

1) громадянські права: право на життя (ст.27), право на повагу до гідності (ст.28), право на свободу та особисту недоторканість (ст.29), право на недоторканість житла (ст.30), право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст.31), право на невтручання в особисте і сімейне життя (ст.32), свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України (ст.33), право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст.34), право на свободу світогляду і віросповідання (ст.35), право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів (ст.40) тощо;

2) політичні права: право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ст.36), право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст.38), право збиратися мирно... і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації (ст.39) тощо

[10].

Крім того, Конституція України проголошує, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. “Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками” (ст.24).

З одного боку, працівники ОВС як громадяни України повинні користуватися усіма правами та свободами, що проголошені Конституцією. На це прямо вказується і у Положенні про проходження служби рядовим та начальницьким складом органів внутрішніх справ України (п.10): “Особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ користуються всіма соціально-економічними, політичними та особистими правами і свободами, виконують усі обов’язки громадян, передбачені Конституцією України та іншими законодавчими актами” [11]. З іншого боку, реалізація працівниками ОВС України своїх громадянських та політичних прав має свої особистості як в частині обсягу наданих їм прав, так і в частині покладених на них державою обов’язків. Розглянемо це дещо докладніше.

Так, згідно зі ст.36 Конституції України, “громадяни України мають право на свободу об’єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров’я населення або захисту прав і свобод інших людей”. Одне з таких обмежень саме і стосується ОВС, зокрема у ст.37 Конституції України сказано: “Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях” [10]. У ст.3 Закону України “Про міліцію” теж вказується: “У підрозділах міліції не допускається діяльність політичних партій, рухів та інших громадських об’єднань, що мають політичну мету. При виконанні службових обов’язків працівники міліції незалежні від впливу будь-яких політичних, громадських об’єднань” [12]. Позапартійність ОВС цілком закономірна і сприяє недопущенню порушень прав і свобод громадян України в залежності від їх політичних переконань, адже ОВС повинні охороняти права і свободи усіх громадян нашої країни, іноземців та осіб без громадянства, що перебувають на території України, незалежно від їх належності до тієї або іншої політичної партії, руху або громадської організації. Крім того, десятиріччя панування КПРС за радянських часів довели, що політизація таких державних органів, як ОВС, може призвести до виконання ними невластивих функцій, до перетворення цих органів у знаряддя правлячої партії та її ідеології і, як наслідок, до пору-

шень прав і свобод громадян, які цієї ідеології не підтримують. Тобто позапартійність ОВС є досить обґрунтованою. Крім того, в ст.18 Закону України “Про міліцію” говориться, що працівники міліції “не можуть бути членами політичних партій, рухів та інших громадських об’єднань, що мають політичну мету”. Але якщо заборона створення і діяльності організаційних структур політичних партій, рухів та інших громадських об’єднань в ОВС цілком зрозуміла, то щодо наведеної вище норми виникає питання, чому працівник органів внутрішніх справ у позаслужбовий час не може бути членом політичної партії, діяльність якої не заборонена законом, якщо членство не впливає на виконання працівником своїх службових обов’язків та його незалежність та неупередженість в службовій діяльності? Таке обмеження тягне за собою й інше - обмеження права брати участь в управлінні державними справами, оскільки працівники міліції, не являючись членами політичних партій, не можуть балотуватися до виборчих державних органів (наприклад, до Верховної Ради) за партійними списками (на пропорційній основі). До того ж це суперечить нормі, визначеній статтею 36 Конституції України, згідно з якою “ніхто не може бути... обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій”.

Наступна проблема в частині обмеження обсягу наданих працівникам ОВС громадянських та політичних прав полягає у використанні на службі жінок. Стаття 24 Конституції України гарантує рівність конституційних прав жінки і чоловіка. Поряд з цим, у п.4 Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України сказано, що рядовий і молодший начальницький склад органів внутрішніх справ комплектується на договірних засадах особами чоловічої статі, а в необхідних випадках – і жінками [11], тобто одразу ж визнається нерівність жінки і чоловіка щодо прийняття на службу до ОВС. Обмеження прав жінок при вступі на службу до органів внутрішніх справ суперечить не тільки Конституції України, але й міжнародним документам з питань прав людини, зокрема положенням прийнятої 18.12.1979 року Генеральною Асамблеєю ООН Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок [13] (України як член ООН ратифікувала цю Конвенцію однією з перших – 24.12.1980 року) та іншим документам. Крім того, ст.4 Закону України “Про державну службу” теж встановлює рівність права на державну службу (різновидом якої є служба в ОВС) незалежно від статі громадян України [14].

Так, професія працівника органів внутрішніх справ традиційно вважалася чоловічою. Але історія розвитку ОВС давала чимало прикладів залучення жінок до цієї професійної діяльності. Гуманізація діяльності ОВС, посилення соціальної спрямованості в їх роботі викликає необхідність розширювати представництво в міліції жінок. Досвід правоохоронної роботи передових зарубіжних країн, а також проходження служби в органах внутрішніх справ України працівниками-жінками доводить, що пра-

цівники ОВС – жінки, здатні виконувати у повній мірі завдання, що стоять перед правоохоронними органами. Цілком справедливим є один із принципів комплектування американської та інших систем поліції: “На будь-якому місці, де не потрібно застосування великої фізичної сили, жінка може працювати не гірше чоловіка” [15, с.92].

Значенню жінок-поліцейських останнім часом у літературі приділяється особлива увага. Наприклад, у статті Е. Дене “Використання жінок для роботи у поліції: порівняння між Францією та Великобританією” поданий огляд використання жінок у поліції цих країн з початку Першої світової війни до теперішнього часу, порівнюється їх положення у поліції та функції, що вони виконують [16]. На думку А. Хазенберг (Нідерланди), “необхідно змінювати імідж поліції, перетворюючи її з переважно чоловічої структури і культури в організацію більш збалансовану. Відповідно до цього? необхідно досягти рівності в поліції чоловіків і жінок як кількісно, так і якісно” [17]. Про необхідність збільшення частки жінок у правоохоронних структурах свідчить і те, що в деяких випадках жінки-поліцейські виконують свої службові обов’язки набагато ефективніше, ніж чоловіки [18-20]. Це стосується розв’язання сімейних конфліктів, допиту жертв насильницьких злочинів, профілактики молодіжної та жіночої злочинності.

Кількість жінок у поліції Голландії становить 12,2 %, у поліції Швеції – 11,1 %, Італії – 8,5 %, Угорщини – 8 %, Норвегії – 7,5 % [21, 22], а в окремих західних країнах - навіть 25-40 % особового складу [15, с.92].

Отже, на підставі викладеного вище, враховуючи процеси демократизації суспільства, що проходять в усіх сферах громадського життя, членство України в Раді Європи, а також з метою наближення законодавства України до міжнародних норм, недопущення порушення конституційних прав жінок-працівників органів внутрішніх справ, п.4 Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України доцільно викласти у наступній редакції: “Рядовий і молодший начальницький склад органів внутрішніх справ комплектується на договірних засадах особами чоловічої статі, які пройшли дійсну військову службу, іншими особами, що перебувають у запасі Збройних Сил (крім офіцерів запасу), та жінками, які досягли 18-річного віку і здатні за своїми особистими якостями, освітою і станом здоров’я виконувати покладені на них обов’язки”.

Стаття 32 Конституції України проголошує: “Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини”. Зазначимо, що і в реалізації цих прав працівники ОВС зазнають деяких, хоча й цілком зрозумілих та обґрунтованих, обмежень. Це проявляється, перш за все, у використанні спеціальних методів вивчення образу життя

спочатку майбутнього працівника ОВС при проведенні спеціальної перевірки кандидата на службу, регламентованої відповідним таємним наказом МВС України, а потім – в суворо регламентованих періодичних спеціальних перевірках вже працівника ОВС, а також його близьких родичів, а в деяких випадках, обумовлених специфікою служби в деяких підрозділах органів внутрішніх справ, і його близького оточення, знайомих тощо. Крім того, працівники ОВС зобов’язані надавати до апаратів по роботі з персоналом того органу чи підрозділу, де вони проходять службу, інформацію щодо будь-яких змін в їхньому сімейному стані для проведення додаткової спеціальної перевірки. Таким чином, деяких обмежень у реалізації зазначених вище конституційних прав зазнають не тільки самі працівники ОВС, але, вільно чи невільно, і їх родичі, які з ними не проживають, а іноді, навіть і не спілкуються (колишні дружини та чоловіки, тощо).

Втім, ми вважаємо такі обмеження цілком законними та обґрунтованими. Держава пред’являє до державних службовців взагалі, і до працівників ОВС зокрема, підвищені вимоги: як щодо їхнього фізичного стану, так і щодо ділових та моральних якостей. Не викликає заперечень те, що люди, яким держава довірила зберігати громадській спокій та громадську безпеку, захищати та охороняти права, свободи та законні інтереси інших людей, самі повинні бути кришталево чесні, адже вони стоять на варті закону. І на даному етапі не вбачається інших шляхів перевірити відповідність кандидатів на службу та працівників органів внутрішніх справ тим вимогам, які пред’являє до їх професії держава, окрім зазначених вище, хоча їх застосування і призводить, у певній мірі, до порушення деяких конституційних прав людини.

Певних обмежень може зазнавати і право вільного вибору місця проживання, гарантоване статтею 33 Конституції України, адже у п.21 Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ сказано, що особи рядового і начальницького складу зобов’язані нести службу там, де це викликано інтересами служби та обумовлено наказами прямих начальників. Шляхів вирішення цього протиріччя теж поки що не вбачається, адже працівники ОВС при вступі на службу складають Присягу, беручи при цьому на себе обов’язок підкорятися саме інтересам служби.

Чинна Конституція України закріпила нарешті таке загально визнане право людини, як невід’ємне право на життя і визнала обов’язком держави захищати життя людини (ст.27). Зрозуміло, що уникнути зазнавати посягань на це право люди можуть лише в країні, в якій не існує ні злочинців, ні порушників громадського порядку і громадської безпеки й т.п. Але така держава – утопія, її не існує. Тому для захисту прав і свобод людини держава створює спеціальні правоохоронні органи. І працівники ОВС, на які покладено забезпечення громадського порядку і спокою, громадської безпеки, боротьба зі злочинністю, перші зазнають на собі усі небезпеки, пов’язані з їхньою службовою діяльністю. Дійсно, дослідження, проведені в різ-

них країнах світу, в тому числі і в Україні, показують, що вірогідність ситуацій, небезпечних для життя в діяльності поліцейського (міліціонера) становить 7,7 бала і поступається вона лише роботі шахтарів (8,3 бала). Отже, робота працівника міліції, як і поліцейського за кордоном, є однією з найбільш небезпечних, перевищуючи за цим показником інші професії: пожежника (6,7 бала), військового (4,7 бала), працівника банку (3,7 бала) та інших [15, с.227-228]. При цьому, працівник ОВС під час виконання службових обов'язків сам може бути об'єктом посягання і водночас зобов'язаний припинити всяке посягання на інші об'єкти, що охороняються, чи які він має захищати, тобто свідомо ризикувати своїм здоров'ям чи навіть життям для усунення небезпеки. Жодна з інших посад чи професій цього не вимагає від своїх представників. Над проблемами забезпечення безпеки працівників ОВС України зараз працює не тільки багато вчених-теоретиків у галузі теорії управління органами внутрішніх справ, на їх вирішення спрямовані зусилля керівництва та колеги МВС України, усього керівного складу ОВС. Ми теж не залишимо поза увагою у наших наукових дослідженнях і подальших публікаціях ці дуже важливі проблеми.

Реалізація працівниками ОВС України своїх громадянських та політичних прав, як нами вже зазначалося, має свої особливості не тільки в частині обсягу наданих їм прав, але і в частині покладених на них обов'язків. Так, згідно з їх професійним призначенням, працівники ОВС зобов'язані не тільки дотримуватися Конституції та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, але й охороняти закон, права, свободи та законні інтереси інших осіб від посягань та порушень; свою специфіку має й їх відношення до загального військового обов'язку тощо.

Все зазначене вище знов підтверджує необхідність встановлення особливого державного захисту персоналу ОВС, держава повинна забезпечувати належний правовий захист своїх громадян, тобто, згідно з нашим визначенням, здійснювати забезпечення процесу реалізації особою своїх прав на користування політичними, особистими немайновими та духовними благами правовими засобами. Існуюча система заходів правового захисту працівників ОВС як суб'єктів правоохоронної діяльності, передбачена чинним законодавством, в основному, відповідає потребам практики, але має і деякі недоліки, викриття яких та розробленню шляхів їх усунення ми присвятимо подальші наукові дослідження. Поряд з недоліками правового регулювання, ступінь правової захищеності персоналу ОВС значно знижується внаслідок низької правової культури правозасновника, в тому числі – працівників ОВС, які здійснюють правоохоронну діяльність.

Удосконалення потребує і передбачена чинними нормативно-правовими актами система заходів щодо правового захисту працівників органів внутрішніх справ при проходженні ними служби; основними напрямками такого удосконалення, з нашої точки зору, повинні бути приведення умов служби в ОВС у відповідність з вимогами

Конституції України, законодавства про державну службу, трудового законодавства, створення балансу прав та обов'язків працівників та органу внутрішніх справ як суб'єктів службово-правового відношення.

Потребує детального визначення, розробки та удосконалення механізм правового захисту працівників ОВС. Ефективність функціонування такого механізму залежить від ряду умов, таких як належне функціонування інформаційної підсистеми системи управління; науково обгрунтований розподіл функцій між різними рівнями суб'єкта управління системи та їх змістовне здійснення; створення та нормативне закріплення процедур здійснення заходів правового захисту працівників; визначення форм та процедур контролю за діяльністю щодо правового захисту персоналу. Проблеми стану правової захищеності працівників ОВС повинні постійно перебувати у полі зору керівників ОВС та їх колегальних органів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Human Rights in the World Community. Ed. R. P. Claude and B.H. Weston. -Philadelphia, 1989.
2. The International Bill of Rights. The Covenant on Civil and Political Rights. Ed. L.Henkin. -N.Y., 1981.
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права з Факультативним протоколом до нього // Права людини: Збірник документів /Укл. В.С. Семенов, О.Н. Ярмиш та ін. -Харків: Ун-т внутр. справ, 1997. -202 с.
4. Мюллерсон Р.А. Права человека: идеи, нормы, реальность. -М.: Юрид. лит., 1991. -160 с.
5. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ: теорія, досвід, шляхи удосконалення. -Х.: Основа, 1996. -398 с.
6. Бандурка О.М., Соболев В.О. Теорія та методи роботи з персоналом в органах внутрішніх справ: Підручник. -Харків: Вид-во Ун-ту внутр.справ, 2000. -480 с.
7. Ануфрієв М.І., Венедиктов В.С., Іншин М.І. Соціально-правовий захист працівників ОВС України: Наук.-практ. посібник. -Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. -102с.
8. Ануфрієв М.І. Основні напрямки кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України: організаційно-правовий аспект: Монографія. -Х.: Вид-во Нац ун-ту внутр. справ, 2001. -238 с.
9. Лавриненко О.В. Правовая и социальная защита работников органов внутренних дел Украины. -Х.: Знание, 1999. -590 с.
10. Конституція України // ВВР України. -1996. -№ 30. -Ст.141.
11. Постанова Кабінету Міністрів УРСР "Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України" від 29.07.1991 р. // Збірник нормативних актів України з питань правопорядку. -К., 1993. -С.438-464.
12. Закон України "Про міліцію" від 20.12.1990 р., № 565-ХІІ // ВВР УРСР. -1991. -№ 4. -Ст.20 (з наступними

змiнами та доповненнями).

13. Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок, прийнята 18 грудня 1979 року // *Международная защита прав человека: Документы и комментарии / Сост. М.В. Буроменский. – Харьков, ООО “Синтекс ЛТД”, 1998. – С.171-186.*

14. Закон України “Про державну службу” від 16.12.1993 р., № 3723-ХІІ // *ВВР України. – 1993. – № 52. – Ст.490.*

15. Бандурка О.М. *Управління в органах внутрішніх справ України: Підручник. – Харків: Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.*

16. *The Police Journal. – 1992. – № 3. – PP.236-242.*

17. *FBI Law Enforcement Bulletin. – 1992. – January. – p.18.*

18. Борьба с преступностью за рубежом // *ВИНИТИ:*

Ежемесячный информационный бюллетень. – 1985. – № 6. – С.48.

19. Проблемы преступности в капиталистических странах // *ВИНИТИ: Ежемесячный информационный бюллетень. – 1998. – № 1. – С.11.*

20. Проблемы преступности в капиталистических странах // *ВИНИТИ: Ежемесячный информационный бюллетень. – 1988. – № 10. – С.33.*

21. Гавриленко І. Жінки-поліцейські: “за” і “проти” // *Міліція України. – 1998. – № 3. – С.8-9.*

22. Полиция. Женщина. Гуманизм: Международный научный конгресс женщин-полицейских // *Государство и право. – 1996. – № 1. – С.133-146.*

Надійшла до редколегії 11.02.2004

СИНЯВСКАЯ Е.Ю. РЕАЛИЗАЦИЯ ГРАЖДАНСКИХ И ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРАВ ПЕРСОНАЛА ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ: СУЩНОСТЬ И СУЩЕСТВУЮЩИЕ ПРОБЛЕМЫ

Рассмотрены ограничения гражданских и политических прав работников органов внутренних дел по действующим нормативно-правовым актам.

SINJAVSKAJA E.JU. REALIZATION OF CIVIL AND POLITICAL RIGHTS OF THE PERSONNEL OF LAW-ENFORCEMENT ORGANS: ESSENCE AND EXISTING PROBLEMS

Restrictions of civil and political rights of employees of law-enforcement organs under working normative-legal acts are considered.

А.А. СМІРНОВ

канд. юрид. наук

Донецкий юридический институт МВД Украины

УДК 341.65:343.242

ЦЕЛИ ПРИНУДИТЕЛЬНЫХ МЕР ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ХАРАКТЕРА КАК ФОРМЫ РЕАЛИЗАЦИИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ (РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ)

Рассмотрены цели исправления и предупреждения применения принудительных мер воспитательного характера в отношении несовершеннолетних в уголовном праве Украины.

Необходимость изучения вопроса применения к несовершеннолетним принудительных мер воспитательного характера обусловлена, в первую очередь, проблемой «омоложения» преступности и, вместе с тем, недостаточным применением в отношении несовершеннолетних принудительных мер воспитательного характера как одной из возможностей предотвращения совершения ими повторных общественно опасных деяний.

Несмотря на предпринимаемые правоохранительными органами Донецкой области организационные и прак-

тические мероприятия, направленные на стабилизацию криминогенной ситуации в подростковой среде, за последние четыре года не удалось достигнуть положительных изменений в динамике и структуре преступности несовершеннолетних. Постоянно увеличивается количество совершенных несовершеннолетними тяжких и особо тяжких преступлений (на рисунке представлена оценка криминогенной обстановки УМВД Украины в Донецкой области за 2000-2003 годы [1]).

Отсутствие мест проведения досуга приводит к воз-